

NAŠA VOLJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto IV.

Ljubljana, dne 15. maja 1939.

Štev. 15.

Naša druga zahteva

S tem, da novi čas zahteva za vsak poklic vsaj štiri razrede srednje šole z malo maturo, se nam odpira vprašanje, ki sicer ni niti tako novo, ampak je vsak dan važnejše in vsak dan glasneje kliče po rešitvi.

Mladina, ki je pred vojno in v prvih povojnih letih obiskovala srednje šole, je izhajala iz srednjih slojev, iz družin državnih uradnikov, trgovcev, odvetnikov in zdravnikov, torej iz razmeroma dobro situiranih plasti, iz meščanstva.

Danes se je pa položaj popolnoma izpremenil. Ne samo, da je gmotni položaj teh srednjih plasti padel pod pred- in povojni nivo in da povzroča studij njih otrok take stroške, da jih starši le s težavo zmagujejo, ampak se je tej študirajoči mladini pridružila še mladina proletarskih in kmetijskih družin, torej še slabše situiranih slojev.

Solske oblasti so poskušale zaježiti naval na srednjo šolo s šolninami, ki onemogočajo študij proletariatu in sinovom malih kmetov. To je bilo brez dvoma zelo krivično postopanje, če še pomislimo, da je prav mladina imovitejših slojev najbolj puhla in nezmožna, nasprotno pa da je mladina širokih narodnih plasti zdrava. Vendar niti s temi ukrepi, ki so občutno prizadeli vse revnejše plasti, niso mogli doseči uspeha, ki so ga pričakovali. Uvedli so sprejemni izpit. Priznati moramo, da je to rešeto precej redko in da pri rešetanju odpade mnogo nezdravega, in da je vsaj v skladu s pravičnostjo.

Toda zašli smo že nekoliko predaleč. Dejstvo je pred nami in pogledati mu moramo iz oči v oči.

Vidimo, kako pada življenjski standard širokih ljudskih plasti in z njim vred tudi standard študirajoče mladine. Jasno je, da mladina v takih prilikah ne more tako napredovati, kakor bi mogla, če bi obstojala organizacija, ki bi ji nudila materialno pomoč.

Če smo spoznali vsa ta dejstva in če se zavedamo svojih socialnih dolžnosti, moramo tudi takoj pristopiti k delu. Važno pa je, da mora biti to delo docela nepolitično in da mora pri tem delu nehati vsaka delitev na grupe in vsaka druga diferenciacija. To se pravi, naše socialno delo se mora otresti vsake politike in mora biti strpno v najširšem pomenu besede.

Zatorej zahtevamo neodvisen srednješolski dom z menzo, ki bi bil pod nadzorstvom direktorjev ljubljanskih srednjih šol.

Režim, ki se boji kritike in priznanja mislečih ljudi je eo ipso nemogoč.

Masaryk

Klic misleče mladine

Mnogo dobrih in slabih opazk se sliši na račun mladine. »Je uporna, neukrotljiva, a zopet mlačna in plitva.« Pa se vprašajmo, odkod vse te dobre in slabe lastnosti. Ni nam potreba iti daleč, ozirimo se v sedanost. Vedno in povsod je bila mladina ona, ki je hotela s svojo svežo silo podreti vse okorne in kvarne jezove in pripraviti sebi in drugim lepšo bodočnost. Mladina je idealna in bi na tej svoji pot svojih ciljev nikoli ne zgrešila. »Mladina gre svojo pot naprej,« slišimo modrovati tega ali onega, a vendar to čisto ni resnica. V vse pretesne okove je vkovana, vse premalo ima svobodne volje. Tisti, ki so resnično gospodarji svojih misli, propadejo, oni pa, ki so orodje v rokah drugih, lahko dvignejo svoj glas na povelje drugih pod krinko mladosti. Ne rečem, da bi govorili včasih proti svojemu »prepričanju«. A ravno to, da jih je razpaljena strast pripeljala do tega, da so zatrli in ugonobili v sebi svojo vest, je krivda onih, ki jim niso pustili, da bi se svobodno razgledali.

Mar ni žalostno, ko vidimo, kako stopa naša mladina v življenje. Komaj zmožna malce samostojnega življenja, zaide v njegov vrtinec in pade v ugonablajoče strankarstvo. A krivi nismo mi, mladi, krivi so naši voditelji, ki nas v tem duhu vzgajajo. Pri nas postaja problem strankarstva vedno težji, in težji. Vedno hujše je nasprotstvo, vedno globokejša mržnja enega do drugega, celo tako daleč gre, da se spozablamo nad narodnimi svetinjami in blatimo zastave, ki so bile nekaj simbol naše svobode in so danes njene predstavnice. Tepemo in sovražimo se, ker nas hujskajo drugi. Mar se zavedamo, kam nas ta pot pelje? Mar se zavedamo, zakaj prav za prav vse to in kakšni so vzroki mržnje in sovrašstva? Mar ni naš skupni cilj ohranitev in okrepitev naše države, mar nas ne veže vse ljubezen do našega vladarja? A kaj še hočemo več! To moramo premisliti in preudariti, a misliti moramo s svojimi glavami in zapreti ušesa zapeljivcem, ki šepetajo le v svojo korist. Učiti se moramo samostojnosti, da bomo nekoč lahko samostojni! Edino tako bomo lahko odstranili ovire, ki nas danes ovirajo, ne pa s sovraštvom in prepiri, ki jih le še večajo. Premisliti moramo in uvideli bomo, da nas ne cepi nič, ali pa le takšne malenkosti, ki so plod hujskanja. Mar nas naj loči le zunanost, le znaki na prsih, pozdravi: Zdravo! in Živijo! Mar se bomo pustili razdvajati od teh, ki jim je v strankarske namene Bog in vera le maska, za katero skrivajo svoje politične naklepe? Mar od onih, ki zametavajo vse, kar je božjega in svetega, ter blatijo tako ime in idejo resničnega, zdravega nacionalizma. Bog in vera nista več last posameznika, temveč stranke. Vem, da je hvala bogu od starejše generacije še mnogo takih, ki jih ne moremo prištevati med slednje, a so ti kljub svojim dobrim namenom in idealnosti

vklenjeni v družabno življenje in boj za obstanek in se morajo zato vsaj navidezno v glavnih smernicah prilagoditi položaju. Tudi nas čaka še enkrat prav isto ali pa še hujše, če bomo nadaljevali sedanjo pot. Oni pa, ki se kljub vsemu odločno uprejo in nastopijo proti masi, po kratkem in malo uspešnem naporu omagajo.

Mi moramo čutiti Boga v srcih, da bomo lahko svojo domovino in kralja iz srca ljubili. Smešno se je prepirati danes, smo li eden, dva, trije ali tisoč narodov in zatirati svojo lastno pamet, ker to zahteva stranka. Mi smo Slovenci, ker nas je rodila slovenska mati in kot dobri Slovenci bomo tudi dobri Jugoslovenci.

Zadnji čas smo dobili že poleg nekaterih prejšnjih še nove mladinske liste. Namen enih je, da vzbujajo v nas estetična čustva umetnosti in ljubezen do rodnega slovenskega jezika, drugi pa se uveljavljajo kot klicarji na političnem polju. A ti listi so vse premalo samostojni in objektivni. Odvisni so večinoma od starejših in tako zadenejo nove ideje čisto na težko premagljive ovire. Če pišeš leposlovje v duhu, ki jim prija, je prav, drugače pa si čisto zavržen. Ne rečem, da je vse, kar mladina na leposlovnem ali pa na političnem polju ustvari, dobro ali celo najboljšo. Ne, a pustiti ji je treba svobodno delo, da bo lahko izpostavljena splošni kritiki, ne pa le zahtevam in mišljenju posameznikov. Politični listi pa pod vplivom pripadajočih strank tudi ne dajo onega, kar mi želimo. Denar je priklenil ene na to, druge na drugo stran, vsak pa išče le napake drugih. A vendar idejno med njimi ni razlike. Vsi delajo za narod in kralja. Moramo pa včasih marsikatero besedo temeljito pretehtati, da nas bobneče fraze ne zapeljejo, ker se za njimi ne skriva vedno odkritosrčnost, temveč služijo le za okras in masko določenim namenom. In verjemite mi, da to dognati ni težko. Včasih se spozabijo celo tako daleč, da jasneje povedo svoje mnenje in tako pokažejo vso svojo zagrizenost ter palijo v mladih ljudeh strasti, za katere so ti hitro dovzetni.

Mi moramo delati v slogi, če svojo domovino resnično ljubimo, a biti moramo tudi previdni. Prepričan sem, da govorim iz srca vse jugoslovenske mladine, če zahtevam, da domovini na ljubo krotimo svoje človeške strasti, da torej odstranimo neosnovane medsebojne prepire, a vendar odločno zapodimo iz naših vrst one, ki jih niti klic domovine ter lastni razum ter poštenje ne morejo več odvrniti od poti, ki obeta koristi le njim samim.

Če se že ti listi kitijo s tako privlačno krilatiko kot glasila mladine, naj resnično prikažejo mlado dušo, ki sama gotovo ne stremi za sovraštvom in medsebojnimi prepiri, temveč za treznim, složnim in idealnim delom, ki je posvečeno državi in vladarju.

Morda mi bo kdo očital, da sem fantast in kaj da govorim o idealih v tako kruto realnem času. Vendar si upam v imenu vse mladine, ki ve, kakšna je njena dolžnost in zna tudi trezno in samostojno premisliti ter odvreči od sebe malenkostne predsodke, da so lepši in koristnejši naši ideali, do katerih imamo pravico, kot pa nadaljevanje poti, ki nam jo načrtavajo drugi. Mogoče da nam bo življenje marsikaj idealnega zamorilo, a to, kar bo ostalo, bo zdravo in krepko. Mi gremo složno naprej z načeli razuma, poštenja in delavno roko, ne pa samo z besedami, kajti le tako bomo želi uspehe in bomo vredni svobode in zaupanja dragega nam vladarja.

Če nam kdo očita mlačnost, neznačajnost ali celo strahopetnost, ker se sedaj ne uveljavljamo ne v tej, ne v oni stranki, naj se najpreje ozre nase. Kam pa se naj obrnemo, ko se povsod trosi le sovraštvo napram drugim, a stranke, ki so se dvignile proti tem, hočejo prav tako zmagati le s silo, čeprav je njih namen idealen. Na tej poti ni rešitve, zato je naša dolžnost, da se obrnemo k poti sloge, ki je sicer najtežja, a edina, ki obeta uspeh. Mi bomo vedno in povsod hvalili, kar je hvale vredno, in grajali, kar je v škodo naši skupnosti, ne pa se slepo udajali često nizkotnim in škodljivim strankarskim namenom, kajti kdor je dober državljani, kritizira in se bori proti vsaki miselnosti, ki je škodljiva

obstoju države, pa najsi je tudi plod njegove stranke. In miselnost strankarske zagrizenosti in medsebojnega sovraštva je najhujše zlo v naše mnarodnem življenju, ki se ga moramo mi, mladi, otresti, da se nam ne bo premočno vcepilo v naše življenje, kajti pozneje je gotovo ne bomo mogli več zatreti. Jugoslavija v nas zaupa in nam kliče: Mladina, sedaj je še čas!

Naše načelo je: Delati s treznim preudarkom ter zato odstranjevati neonsovane medsebojne prepire in se složno boriti za veliko, nedeljivo moč Jugoslavije.

V naših srcih morajo biti vklesane besede našega nad vse ljubljene Viteškega kralja Aleksandra:

»Naš narod bodi složen, da bo močan stopil v novo življenje z vedrim in ponosnim čelom, dostojno dosežene veličine in sreče, ki ga čaka!

Plemena so si pridobila zaslug za narod, ali njihovo delo pripada preteklosti, srečna bodočnost je mogoča samo v skupni jugoslovenski slogi.«

Če niso bile solze, ki smo jih potočili nad njegovim truplom, farizejske, se moramo boriti in če je treba, preliti tudi lastno kri, če hoče kdo skruniti njegovo poslednjo voljo:

»ČUVAJTE MI JUGOSLAVIJO!«

Ž. Z.

Protialkoholni pokret v Bolgariji

»Dajte mladini ideale — ideali ne morejo biti brcanje žoge, ne strumno korakanje, ne vpitje »gori-doli...« Ideal je ideja o resnici, lepoti in dobroti — do teh je treba pokazati pot mladim dušam!« Dr. Asen Zlatarov.

Če si hoče danes človek zgraditi svojo osebno ali družinsko srečo, če hoče veljati za koristnega, priznanega in spoštovanega državljan, mora biti vsestransko, sistematično izobražen, vedeti mora, kako se bo orientiral v današnjem kompliciranem svetu in življenju. Nujno mu je potreben tak ali drugačen svetovni nazor. In prav v tem oziru vrše vsi znanstveni in kulturno-prosvetni pokreti neprecenljivo zaslugo za napredek sodobne družbe, s tem da pomagajo človeku pri oblikovanju svoje lastne osebnosti.

Med pokrete, ki vrše pri Bolgariji to nalogo, je treba šteti tudi protialkoholni pokret. Ta čuva s svojimi principi za vzdržnost od obojnih pijač, kartanja in razvrata, ki se skuša vgnezditi zlasti med mladino, njene telesne in duševne sile, ki so za zdravo gledanje na svet neobhodno potrebne. Z lepo razprostranjeno ustno in pisano propagando ter s svojim organizacijskim delovanjem pomaga ta pokret tudi pri graditvi zadovoljujočega svetovnega nazora.

Vendar je treba reči, da protialkoholizem kot ideja in organizacija ni še sam po sebi dovolj, da bi lahko dal in zgradil popolno in vsezadovoljujoče gledanje na svet. Skuša pa biti vedno in povsod nadstrankarski.

Pokret je zbral v svojih vrstah ljudi z najrazličnejšimi pogledi na razna druga vprašanja in vseh družabnih slojev (zdravnike, učitelje, duhovnike, duševne in ročne delavce), zedinil je njihove moči v borbi proti pijančevanju — temu največjemu sovražniku zdravja in sreče naroda.

Prva leta po vojni predstavljajo otroško dobo protialkoholne borbe pri Bolgariji. Povsod je vladalo veliko navdušenje in z največjim ogorčenjem se je govorilo in pisalo o alkoholu kot splošnem vzroku vse bede in vsega gorja na svetu. Recept je bil enostaven: prepove naj se uživanje alkohola in na svetu bo zavladovala sreča in blagostanje. Kmalu pa je nastopilo iztrez-

njenje. Bolgarski antialkoholni pokret si je postavil cilj proučevati alkoholizem in prostitucijo, kockanje in druga socialna zla.

Bolgarski abstinenčni pokret, katerega vodstvo je takoj v začetku prevzela mladina, je kulturno-prosvetna organizacija, ki počiva na odpovedi uživanja alkoholnih pijač, kockanja in kajenja ter vsake nemorale. Nekateri so se tega odrekli tudi iz drugih razlogov, bodisi zdravstvenih ali religiozno-moralnih.

Organizacija si je postavila visok cilj — vzdržnost kot nujno načelo v vsem življenju. To načelo pa se lahko doseže po različnih potih, a edinosti glede teh poti še sedaj ni. Razvija se živahna pismena in ustmena propaganda za vsesplošno narodno abstinenčno prosveto. Abstinenčna organizacija hoče demokratizirati načela protialkoholne borbe med širokimi narodnimi sloji tja do poslednje kmečke kolibe.

Res je, da sama prosveta še ne more izpremeniti ljudskih src, izoblikovati značajev in izpremeniti navad in tradicij ali povzročiti socialno-ekonomskih izprememb. Vendar je brez znanja, brez povzdige kulturno-prosvetnega nivoa naroda nemogoč njegov materialni in družabni napredek. Prosveta omogoča hitrejši tempo evolucije. Zato je vrhovna naloga protialkoholnega pokreta ta, da čim bolj razvije in poglobi narodno-abstinenčno prosveto.

Treznostni pokret je kulturna organizacija, ki se bori proti negativnim platem sodobne kulture, nudi pa močno oporo vsemu pozitivnemu.

Treznostni pokret je pokret, ki je šel skozi zmage in poraze, napredek in zastoj in prav to valovanje je izraz njegovega življenjskega ritma.

Treznostni pokret je plod življenja in gre roko v roki z vsemi njegovimi svetlimi in mračnimi stranmi.

Treznostni pokret kot organizacija se ni rodila slučajno, temveč je prišlo po naravni poti do federativnega principa organizacije — organizacije enakopravnih članov, ki se medsebojno spoštujejo in so ohranili svoj individualni lik, in ki ji je dalo dejstvo, da ga vodi mladina, pečat borbe proti vsemu, kar je zastarelega in konzervativnega.

Federativno načelo je biološko načelo življenja in samo on je porok trajnih uspehov.

Napredek ni rezultat vrhovnih zapovedi, temveč zrelosti in življenja spodnjih plasti navzgor.

Organizacija protialkoholizma je prepojena s svobodnjaškim, demokratskim in naprednim duhom, ki je nekaj specifičnega za Bolgare. Dve dejstvi sta predvsem vplivali nanj:

1. samostojnost posameznih društev in njihov notranji demokratski duh,

2. možnost, da se na kongresih in konferencah lahko v tovariški atmosferi izmenjujejo pozitivne lastnosti.

Ta pokret karakterizira tudi medsebojna strpnost, ki izhaja iz organizacijske svobode, ki dovoljuje vstop v društvo državljanom najrazličnejših razrednih, religioznih, političnih in idejnih pripadnosti.

K vsemu temu je potreba še dodati pomen ti-stega ogromnega dela, ki ga vrši pokret za svoje člane, za njihovo izobrazbo, vzgojo. Tu igrajo važno vlogo zlasti medsebojne kritike znanstvenih in idejnih vprašanj, ki so širile izobraženi horizont svojih članov. Vzgojevali so se in se še vzgajajo močni značaji, veliki duhovi, ki so tako potrebni današnji človeški družbi. Kakorkoli se bo bolgarski protialkoholni pokret razširil, povsod bo ostal idejna predstraža napredka bolgarskega naroda.

Bolgarski abstinenčni pokret je skromen pokret, brez velikih pretenzij, toda z veliko energijo, saj šteje v svojih vrstah desetisoče omladincev in ostalih državljanov, ki si ne grade iluzij, da bodo lahko popolnoma iztrebili uživanje alkohola in drugih škodljivih opojnih sredstev, a so pripravljani, da svoje delo združijo z drugimi javnimi silami na fronti proti vsem socialnim zlom.

»Mladini je potrebna treznost!« pravi priljubljeni bolgarski učitelj in profesor dr. Asen Zlatarov, »ker le preko treznosti bodo premagani zli nagoni ter se bo mladina približala moralni čistosti, ki jo bo vzpodbujala k delu in življenju.«

St. Atanasov.

NARODNI AKADEMSKI BLOK

Pred kratkim časom smo mogli čitati v »Slovincu« izjavo dela katoliških ekstremistov, ki v svoji domišljavosti mislijo, da Narodni akademski blok brez njih ne more obstojati.

No, v resnici izgleda stvar bistveno drugače. Narodni blok ni mogoče skup svetovnonazorskih skupin, ampak je družba mladih ljudi, ki so odvrgli dnevnopolitična trenja in so podredili svoje delo delu za narod, za srečnejšo in pravičnejšo bodočnost. Torej je nesmisel, če kdo trdi, da je z izstopom neke grupe Narodni akademski blok razpadel. Ni dvoma, da se propaganda za razbitje NAB-a vrši z vsemi sredstvi, prav tako pa ni dvoma, da bodo vsi ti poskusi ostali brezuspešni. Nismo mi poklicani, da sodimo o tem, o tem bo sodil narod, ko se mu bodo odprle oči in ko bo znal razločiti prijatelja od sovražnika, borca od bojazljivca in junaka od izdajalca.

Srednješolska mladina stoji trdno in strnjeno na strani vseh, ki imajo v srcu ljubezen do naroda, ki z narodom in za narod delajo, to se pravi, da podpira povsod delo, ki ga vrši Narodni akademski blok.

Vemo, da bodo prišli omahljivci tudi med srednješolce in da jih bodo skušali zbegati, a to nas ne skrbi. Naša mladina je zdrava in dobro ve, kje je njeno mesto!

Tovariši akademiki! Delajte, ne odnehajte, mladina bo vaš dedič, pazite, da ji dediščine ne zapravite, sicer pade na vas prokletstvo vsega naroda! Z izdajalci naroda bo mladina sama obračunala!

SAN:

Prelom miselnosti

6. Odnos individua do kolektiva

V začetku našega stoletja se je pri vseh narodih pojavilo navdušenje za »dobro organizacijo« dejstvo, ki ga najlažje opazujemo v današnji Nemčiji. Četudi je bil odpor etičnega značaja še tako velik, je želja, da bi prevladala urejenost, zmagala tu bolj, tam manj. To navdušenje je sicer že doseglo svoj višek, nadaljne stopnjevanje teh teženj, pa bi brezdvoma privedlo marsikatero državo v Evropi v isti položaj, v kakršnem je danes Nemčija. Toda kljub vsem odporom, je pa človek vendar neskončno plastično bitje, ki ima prav radi te plastičnosti marsikdaj malo svojega in je v večini primerih »as you like«. Ozrmo se za trenotek na vse tisto, kar je človek bil, oziroma, kar je hotel biti; ali še bolje, kar je nehal biti: razvoj gre od paleolitskega »divjaka« do mladega pariškega »surrealista«. Smešno bi bilo trditi, da bo človek iz samega sebe, v vsa kem času napravil lahko vse, kar bi se mu zdelo. Vselej, ob vsaki uri, se pojavljajo pred njim ograjene možnosti: ograjene radi tega, ker jih omejuje — čas. Edina resnična meja človekovega udejstvovanja in delovanja je njegova preteklost. Če pa bi lahko vzeli mesto onega samega trenutka vse trenutke, ni mej, ki bi se lahko upirale človekovi plastičnosti. Iz paleolitske žene je nastala ga. Pompadourova iz braziljskega indijanca, ki ne zna šteti do pet, je zrasel Newton. Če pa stisnemo nekoliko časovna razdobja, se spomnimo, da je šele leta 1873. živel svobodoljubni Stuart Mill in v l. 1903. še bolj svobode žejen Spencer ter da je že l. 1917. nastopil Stalin in nekaj let za njim najprej Mussolini, nato še Hitler.

»Dobra organizacija« izpolnjuje kolektivno življenje. Zastavlja se nam vprašanje, če tudi več ali manj izpopolnjuje posameznikovo življenje? Že vprašanje samo nam narekuje odgovor, da nalaga dobra organizacija marsikatero dolžnost, ki se v marsičem razlikuje od individualnega življenja. Če pa postavimo slednje v službo prve, ali nam mar ne preti nevarnost, da bi s tem nepopravljivo ošibili individua?

Dva odgovora sta možna na to vprašanje. Odločili naj bi se za enega ali drugega, toda ne na tisti način, ki se danes imenuje »odločitev«, ki pa v domači govorici ne pomeni drugega, kot »potegniti plašč čez glavo«. Preden se bomo odločili, je potrebno, da dobro pretehtamo oba odgovora in nato šele položimo vse svoje življenje v enega izmed obeh. Nujno je potreba spoznati resnico prvega in drugega odgovora.

»Kolektiv« individuov je tudi kolektiv »individuov«, ljudi z individualnimi silami. Če se ti kot taki razredčijo, zmanjšajo, izginejo je jasno, da se bo razredčil, zmanjšal in izgubil — kolektiv.

Z druge strani pa je osebno življenje navezano na fizičen in socialen svet. Po neki arabski legendi se rodijo in rastejo žene na otoku Huac-Huac kar na drevesih. Toda izven te legende se rodijo ženske kakor moški v družbi roditeljev, pa naj se imenuje ta družba — družina ali ne. To pomeni, da je individui od prvega trenutka odvisen član kolektiva. S tem lahko pribijemo, da če ni kolektiva brez individuov, tudi ne more biti individuov brez kolektiva. Iz tega je jasno vidno, da ima človeška bitnost dve obliki: kolektivno in individualno, ki se vemer izpopolnjujeta. Vprašanje je le, čemu služi ena in kako resničen položaj zavzema druga v človekovem življenju.

Človek ima v razliko z ostalimi bitji, ki obljudejejo zemljo to lastnost, da ni nekaj določenega in ima neograjeno možnost, da je to ali ono. Široko polje ima pred seboj. To je pogoj, ki je nujno potreben vsakemu pri njegovemu napredku. Samo napredek, ki ni vezan na tisto, kar je bil včeraj, ki je zajet v sedanje bistvo le tako, da lahko s tega bistvenega položaja v drugem. Ta popotnik bistva, ta duhovni emigrant je kot nalašč edino — človek. Toda ni dovolj, da napreduje. Ne zadostuje, da se sme osvoboditi vsega, kar tako kot kača, ki menja svojo kožo. Napredek zahteva, da mora ta nova oblika nadkriliti prejšnjo. Prekosi pa jo le tako, da jo ohrani in izpopolni in se dvigne ter povzpne na njenih ramenih, prav kakor se višja temperatura nunjo dviga nad prejšnjo, ki je bila nižja. To pomeni, da zahteva napredek poleg istega, kar je danes, še vse tisto, kar je bilo včeraj. Ali začenja individui svoje življenje vedno kot prvi človek, kot Adam, kot žival? V teku življenja živali se razvijo njena življenska moč, sila, toda ne napreduje. Napredovala bi le, če bi se to življenje razvilo ob strani nekega drugega, ki se je že razvilo in prišlo do svojega viška. To pomeni, da bi morala zbrati življensko notranjo silo drugih, tako da bi njeno življenje ne bilo vcelj življenje prvega, ampak življenje drugega, tretjega itd. Radi tega kopičenja je jasno, da se znajde človek v začetku svojega življenja v neki že izgrajeni obliki človeškega delovanja, tako da mu ni treba začeti pri začetku, in raziskovati, kar so že drugi zdavna vedeli, temveč se samo zasidrati v tem delovanju in se iz njega pognati v nek individualni razvoj.

To kopičenje preteklosti, brez katere bi človek ne mogel biti človek, to se pravi, napredujejoče bitje, zahteva aparata, ki je zmožen takšnega kopičenja in ki ga lahko izvršuje. Kdo pa predloži individuu, ki se danes rodi, vse, kar so doslej storili in ustvarili individui? Nek drug individuum? Nemogoče! Vsakemu je jasno, da deli dediščino preteklosti brezštevilna množica individuov, ki so to dedovanje prevzeli od drugih in ki so bili prav tako dediči nekih prejšnjih delujočih in duhovno plodnih individuov.

Če natančno premislimo, vidimo, da se je morala človeška preteklost če se je hotela ohraniti, poslužiti nečesa, ki ni odvisno od dobre volje vsakega posameznika, ki pa je radi tega tuja realnost, čeprav je kljub vsemu človeška. Morala pa je mimo osnovnih znakov človeštva, mimo osebne volje, od katere n. pr. zavisi naše individualno življenje. Postala je radi tega neosebna, neodgovorna, avtomatična.

Vidimo, da so to značaji grde narave, fizičnega sveta. In tu vidimo, kaj je družba, kaj je kolektiv. Vse kar pride od družbe, od kolektiva in v čemer to obstoja je neosebno, avtomatično, neodgovorno in brutalno. Brez dvoma se vsi ti atributi ne nanašajo na fizične reči, ampak na čisto človeške, na način mišljenja (javno mnenje), na navade, šege, splošne trditve, nikakor pa ne na materialne sile, fizične reakcije ali pa celo na zoologične procese. Družba, kolektiv, je potemtakem skoraj materializirana in naturalizirana humanost. To je vzrok, da smo se navadili imenovati družbo — »svet«. Človek se počuti v družbi, kot v neki drugotni naravi.

Po teh izvajanjih vidimo, da je družba nekaj posrednik, ki je potreben, da je človek lahko človek. Toda, da se dobro razumemo; ko pride v družbo sok individuov, se razosebi, da ustvari nato novo individuo. Poleg vsega tega pa je kolektiv vez med posameznimi osebnimi življenji, ki se v njem začenjajo in končavajo.

Z-ič:

Narodna koncentracija in mladina

Ni še utihnilo nad nami vihanje jesenske zgodovinske burje, ko je znova svet vzdrhtel in se premaknil s svojih tečajev. Iznova so se sprostile gibalne sile, ki so ga nedavno pretresale in ki so analogne tistim pred svetovno vojno. Pod silovitimi udarci se je zrušilo to, na kar so se stoletja pripravljale generacije in kar je po svetovnem potresu 1918. leta zraslo iz ruševin kot nujna posledica neutešljive želje po svobodi.

Dogodki so nas zadeli skoraj popolnoma nepripravljene in šele sedaj lahko razumemo malodušje in nervozno pričakovanje preteklih dni. Psihološko stanje našega naroda je bilo neenotno, popolnoma razmajano ter demoralizirano; utemeljena je bila bojazen, da bodo šli veliki dogodki zopet tako kakor že neštetokrat mimo nas, ali pa da nas bodo s svojo silo brez našega sodelovanja zajeli in da bo torej naša vloga zopet pasivna in sprejemajoča. Vpliv tujih kulturnih središč, katerim smo bili stoletja podrejeni, se je zopet pokazal s svojo škodljivo močjo. Vendar je čas storil svoje. V kratkih tednih se je samozavest dvignila, strti duhovi so se znašli in v psihološki borbi med narodi nismo več slabi, temveč pripravljene in trdni. Danes smo trdno odločeni, da ne bo več naša vloga pasivna, temveč da bomo tudi mi odločujoči faktor v bodočih evropskih dramah, kakor smo to že bili l. 1914. in 1918., ko nam je bila dana možnost samostojnega odločanja. Trdno pa smo tudi prepričani, da si bomo to možnost sami vzeli, ako nam je drugi ne bodo dali in da bo tedaj naša narodna samozavest zadonela kakor veliki zvon in da se v zamračenih trenutkih ne bodo več pojavili žalostni, ubiti glasovi malodušja in hlapčevskega strahu.

To so nujni zaključki, ki nastajajo kot zapoznela reakcija na mednarodne zapletljaje. Že statični pritisk neke sile sili objekt k zgoščevanju in koncentriranju. Tako naj naša narodna koncentracija ne združi na enotno bazo le slovenskih elementov, temveč naj se v svoji širši soluciji razširi tudi na nam sorodne prvine v našem narodnem telesu, na Hrvate in Srbe.

Mladina igra v tem našem koncentriranju in duhovnem gibanju vlogo, ki je silno pomembna, če je ta mladina kaj vredna, ker je ona tisti sestavni del naroda, ki je zanj najvažnejši zato, ker imajo njeni pokreti vsled požrtvovalnosti, radikalnosti, idealizma in vere mnogo neprecenljive vrednosti in zdrave garancije. Ta naša mladina se je danes te svoje vloge popolnoma zavedela. Narodna koncentracija, o kateri starejši samo pišejo ali lepo govorijo, je našla v mladini ugodna tla. In če kdo, potem ima mladina pravico in dolžnost do takega dela, ki je vedno bilo neizčrpen izvor poštenosti in podpore narodu, iz katerega je vedno dobil idealnih misli in požrtvovanja. Narodna koncentracija je mladini potrebna, ker je v njej velika garancija za narodno obrambno delo, ki je spontano izšlo iz njenega ostrega čuta za dobrobit naroda. Vse lepe besede o domovini in svobodi zemlje dobe šele pri mladini svoj polni pomen, ker v njej ožive. Narodna radikalna mladina, prepородovski pokret in nekatere povojne generacije so nam jasno dokazale, da lahko mladina s svojo notranjo impulzivno močjo zajame ves narod in rodi trajne posledice. Zato je danes mladina, da dviga narodu duha in moralo, da se dokončno narodno koncentrira v skupnih svetih svetovno-narodnih društev in da po vzgledu Akademskega narodnega bloka prične z velikim, pozitivnim narodno-obrambnim delom.

Oskar:

Pesmi v prozi

Pomlad

Pomlad je dišala. Opojno kakor vino. Čutil sem dih zemlje. Bela akacija se mi je sklonila vse do ustnic.

Zaprli sem oči. Iskal sem sanje. A tečaji so zatulili, zemlja se je zavrtela, drevesa so se lomila.

Zaman sem grabil za Pomladjo. Bela akacija je umrla.

Odprli sem oči. Roke sem imel prazne in krvave. Nekje v daljavi so zvonili k mojemu pogrebu.

Zaljubljena pisma

Prišel sem domov. Srečen in blažen.

»Bog s tabo, dekle. In z mano. In z vsem svetom.«

Sonce je rdeče trepetalo na zahodu. Videl sem skozi njega.

Ljubil sem sonce.

Rad bi objel ves svet. Ljubil sem ves svet. Vsemu svetu sem začel pisati ljubezensko pismo.

In pisal sem. Ne vem kako dolgo. Pisal sem. Čelo se mi je zgubalo. Lasje so postali sneženi. Srce otrplo. Roke voščene.

— — — Pišem. Umiram. Pišem zadnje pismo. Smrti.

Promenada

Po asfaltu grem. Noge so težke. Roke lesene. Klobuk mi tiči nizko nad očmi. Noge se lepijo na mokri asfalt. Dež curlja.

Strehe visijo naprej. Hiše se sklanjajo nad mano. Telefonske žice zapletajo nebo.

Zrem v tla. Pa še vedno vidim preveč sivega neba, ki se udara.

Kaj bo jutri? Mar se bodo hiše zrušile, nebo udrlo?

Sivo nebo se mi bliža. Pada. Klobuk potisnem še globlje na oči.

Mimogrede

Podala mi je roko. Šel sem. Ob poti so stali stari kostanji z zelenimi listi in belimi cveti. Pred mano so se kotalile grbaste sence. Nebo je bilo jekleno. Luna velika. Rumena. Oblaki so se prepletali kakor vata. Zvezd nisem videl. Le tu pa tam je skozi špranje sijalo nekaj svetlega.

Zvezd nisem videl. Bog vedi, kje sta bili takrat najini in kam sta hiteli.

Oskar:

In moja misel

In moja misel je za njo blodila, med klasjem njene je lase iskala, v nebes sinjini nje oči spoznala. In moja roka klasje je gladila

in usta so nebes sinjino pila. Tako podnevi; a ko noč je pala, s črnino sinje je nebo obdala in v plašč temačen zlate klase skrila.

Noben me sen sedaj ni več obiskal, in zvezde spraševale so zvedave, zakaj obraz sem svoj med roke stiskal.

Tako hitele so noči brljave, za dnevom dan se nov je v soncu bliskal, — nikdar vesel več nisem dvignil glave.

Sanjarost

Sonce umira, čez polje nemirno kopreno večerno mrak razprostira.

Rože rdeče v škrlatu odete zapirajo cvete milo dehteče.

V tihi daljavi se strune zglasijo, ob srcu drhtijo zvoki sanjavi.

Zivan:

V temni noči

V temni pozni noči širna spi ravnina, a nad njo se pne srebrna mesečina.

Na samotnem kraju breza se priklanja, vidko steblo svoje na čvrst hrast naslanja.

Hrast pa boža jo po licu in objema, da stori lepo in toplo se obema.

Na nebu svetle zvezdice se lesketajo, pesem o ljubezni sladki šepetajo...

»Videl sem Švajca visoke gore...«

(Nadaljevanje.)

Da pa ne boste mislili, da je šlo vse mirno, naj opišem še mali incident, ki se je dogodil in vzburkal naše, sicer tako mirno življenje. V Malvaglii je bila »Festa di pompieri« (gasilska veselica) in iz Dandria so romali kolonisti kar v trumah. Zvečer, ko smo že počivali, je prišel v naš cantonnement neki Francoz in vpil in pripovedoval: »Habacuc est ivre, Habacuc est ivre!« Ni bilo dolgo, pa prilomasti v sobo debelinko iz Neuchâtelja in prične peti poskočne chansone. Sprva smo se dobro zabavali. Potem se je pa vlegel, je začel mahati okrog z rokami in Pikec, ki je ležal poleg njega, jih je še nekoliko staknil. Nato pa se je pričel Habacuc dreti na vse grlo in klicati svojega prijatelja, vmes pa je mešal besede: »Ti si magarac« in pa »Vera Popović«, ki jih je slišal Bog ve kdaj in kje. Morda je slišal Pikec, ki je v sanjah govoril o neki Desanki Popović, a to so le teorije, tako mimogrede. Nato se dvigne hrust, teolog iz Thuna, pograbi Habacuca in ga vrže na Beograjski trg. To se je pa zdelo Habacucu le preveč. Prihrumel je nazaj in pričel vnovič razgrajati. Prišel se je splošni pretep. Rezultat: Habacuc je prespal noč v magacinu na golih tleh med orodjem, glavo so mu za silo obvezali in izprali s hipermanganom, tako da je bil v obraz podoben zebri, Sudetski Nемец je imel dva kosa svitra, nekaj bunk in vozno karto za domov, ubogi 33letni učiteljček, ki je pri kopanju

gramoza držal kramp prav pri železu in je vedno stokal, je po nesreči skupil klofuto, da se mu je poredila iz nosa kri na snežnobelo srajco. Preden so pa v tem sporu razsodili, sta se Kolonieleiter in pa Obmann posvetovala z dobrimi kolonisti. Mislim, da ni domišljavost, če izdam, da so tudi naju vprašali za svet in da je najino mnenje zmagalo. Habacuc je pa moral nadomestiti 14 zamujenih delovnih ur. To smo opradi-

vili solidarno. Mesto, da bi sam delal toliko časa, nas je 24 delalo pol ure dalj in smo opravili njegovo delo. Na to epizodo smo kmalu pozabili, vse se je povrnilo v stari tek. Zvečer smo se mnogokrat zbrali krog kolonijskega ognja in prepevali švicarske narodne pesmi. Pred koncem druge etape smo imeli še pristrčno slovesnost: odkritje spomenika Neznaneemu kolonistu, na katero je vodstvo povabilo tudi Madrane. Vse se je izvršilo po točno določenem ceremonielu. Vse je bilo združeno s produkcijami posameznih cantonnementov. Seveda so Welschi prednjačili. V Madri so bili tudi Poljaki in Madžari, pa se nismo kaj preveč razu-

meli. Teden dni za tem so nam Madrani poslali program: Reception solemnelle des Dantriotes à Madra.

18: Départ de la délégation officielle de Madra.

18.30 Reception de la délégation à Dandris.

19.00: Accueil des invités de Dandrio à Madra sur le Forum. Paroles des salutation prononcées par le Magistrat de la colonie de Madra.

19.30: Buffet.

20.00: Attraction, Variété, Théâtre, Dancing.

21.00: Départ des Dantriotes vers leur patrie.

V tem času sva se tudi preselila v lep, topel cantonnement, lahko rečem najlepši, kjer sva kraljevala sama. Krstila sva ga za »Balkan«, kar sva seveda napisala v cirilici.

Preden so so kolonisti druge etape poslovali, smo imeli še intimno svečanost v jedilnici. Med veseljem petjem in pitjem »chiantija« je vodstvo delilo spominčke. Italijan Giacometti, ki se pri delu ni pretegnil, je dobil ličen stolček, visok 15 cm, da bi se lahko na njem malo odpočil. Mlad pesnik je dobil zvitek klosetnega papirja, da je lahko zapisoval verze, učitelj, ki jo je staknil pri pretepu in ki je prekril krvavi madež na srajci z robcem, ker sveže ni imel, je prejel lično srajčko s čipkami, da se je preoblekel za pot domov. Kitchenfee Meta, ki so jo pogosto videvali v družbi Angležev, je dobila — muholovca. Tajnik UNES-a in mladi Welsch, ki sta se kosala za brhko Holandko Annie in ki sta tudi edina poslušala neke noči doktorjevo predavanje o zvezdah, sta dobila teleskop, skozi katerega sta videla zvezdo Annie. Ta teleskop je bila konzervna posoda, ki je imela mesto

Stane:

Gospodična Milica

Na terasi je igrala godba, ki me ni razvnela. Ves čas, ko sem opazoval ženske, ki so igrale pri jazzu, sem imel občutek neke dremave zaspčnosti. Vse se mi je zdelo prisiljeno, roke so jim mehnično udarjale po strunah, ena je gledala v morje, druga se zagledala v zvezdnato nebo in sanjala bog ve kaj, zopet tretja je imela povešeno glavo, kakor da spi. Igrale so pa veselo poskočno melodijo. Vrt je bil razsvetljen z belimi, modrimi in rdečimi lučmi, ki so lepo odsevale v morju, zlasti ko se je v rahlih valovih prelivala barva v barvo. Sedeli smo za mizo in pili črno kavo. Prav pisana družba smo bili, vsaj po narodnosti. Slovenca sva bila le jaz in moj prijatelj. Ena izmed gospodičen je bila zelo podobna neki Ljubljanki, da sem se celo parkrat zmotil in jo poklical z njenim imenom, kar je izzvalo precej smeha. Mojemu prijatelju je posebno ugajala neka Čehinja radi njenega neprisiljenega in prijaznega tovariškega nastopa. Še sedaj se je često spomniva in prijatelj vedno poudarja, da pogreša tega v pretežni večini pri naših deklicah.

Pravkar se je poslavljala od naše družbe zelo prijetna gospodična. Vsi so ji stiskali roko ter ji prigovarjali, naj še ostane v naši družbi, češ da bomo še nekoliko debatirali, nekoliko plesali, kar je bo volja.

»Čemu že odhajate? Saj še ni pozno!, sem ji dejal, ko se je poslavljala.

»Vznemirjena sem,« mi je odgovarjala.

»To brezskrbno življenje je postalo zame čisto vsakdanje, in prav zaradi te vsakdanjosti mi je postalo zoprno.«

Godba je zaigrala drugo, poskočno. Opazoval sem jo. Zagledala se je tja v temno morje in opazil sem, da je postala zamišljena, zato je nisem hotel motiti v njenih mislih.

Reči moram, da je bila ta deklica, v kolikor

sem jo poznal, precej občutljiva, ter da ni znala skrivati tega, kar se ji je porajalo v srcu. Kadar je postala zamišljena, je dobil njen obraz dostojanstven izraz, ki je prišel vsled njenih dolgih lepih las še posebno do izraza. Ker je bila precej občutljiva, jo je bilo lahko spraviti v zadrego. Čestokrat sem ji stavil kako vprašanje, da sem jo spravil v malo zadrego, zaradi tega, ker je vselej pogledala tako presenečeno in napravila ob tem tako lep obraz, da se ti je morala prikupiti.

Godba je utihnila. Še vedno je gledala zamišljeno v morje. Naslonjena je bila na ograjo nekaj korakov od naše mize. Stal sem poleg nje in opazoval plesalce, ki so se vračali s plesišča. Posebno pozornost so vzbujali trije gosposdji pri sosadni mizi, ker so tako vneto debatirali. Eden izmed njih je z govorniškimi zanosi zadrževal:

»Pamet, pamet, pa marsikaj dosežeš! Vztrajnost v delu... ne odnehati!«

Trgal je stavke, poudarjal, dokazoval, mahal z rokama in kimal z glavo, da so se mu razmršili lasje, ki jih je imel preje lepo, gladko počesane, s prečo po sredini glave. Tovariša poleg sta se mu smejala, kar ga je še bolj razvnelo.

»Počakajta!« je dejal užaljen, »tako je vama bom dokazal!« Privlekel je iz žepa glavnik in ogledalo ter se začel skrbno česati.

»Kam si se tako zagledal?« me je vprašala nepričakovano.

Čutil sem se zopet zgovornega. Skušal sem jo spraviti v dobro voljo, kar se mi je tudi posrečilo. Prišla sva v živ pomenek, tako da je pozabila, da mora domov. Govorila sva tiho, kakor bi se bala, da bi naju kdo utegnil motiti. O vseh mogočih rečeh sva razpravljala. Med drugim sva govorila tudi o javnem mnenju. In

kaj mi je odgovorila. Kar začudil sem se.

»Javnega mnenja se ne bojim tako, kakor druge, ki pod ponosno krinko trepečejo pred mnenjem ljudi in so docela sužnje. Tudi jaz sem odvisna od mnenja ljudi, toda z razliko, da odgovarjam najprej sebi, potem šele drugim.«

Še je imela zadnjo besedo na ustnicah, ko sem zaslišal za svojim hrbtom: »Smem prositi, gospodična!«

Ozrl sem se in videl sem tistega gospoda, ki je nekoliko prej tako vneto govoril pri mizi. Vse na njem je bilo v najlepšem redu. Lepo počesan, prečka točno po sredini glave. Stal je v elegantnem poklonu v vsej svoji očarljivosti in vablivosti pred nama. Nekoliko nezadovoljen obraz je naredila, kar pa gospod ni opazil, ter odšla z njim na plesišče.

Ostal sem sam. Lahen veter je trepetal v zraku, visoki košati kostanji so podrhtevali kakor v snu. Lepa noč je bila. Na nebu so dre-male zvezde, razmetane sem in tja, kakor pozabljene. Naahno so pljuskali valovi ob trde skale in njih tiho šumenje se je izgubljalo v temno noč.

Ozrl sem se po plesišču. Veselo se je smejala in zdelo se mi je, da je nad vse razigrana. Čudno... Malo prej pa mi je zatrjevala: »V dobro voljo me že lahko spraviš, razigral me pa ne boš!« (Dalje prihodnjic)

Ako bi... to je refren vsakega diha, vsake ure, vsakega dne, je poslednja grenka misel življenja.

Cankar

Prav za prav pa umiramo vsi samo zaradi tega, ker živimo. Življenje in smrt sta nerazdružljivo zvezana, edina časovna vsebina vsemirja.

Dr. Milan Vidmar

Često trpi človek nekoliko let; ponižuje se ter prenaša najkrutnejše kazni, naenkrat pa izbruhne zaradi kake malenkosti, skoraj za prazen nič. Dostojevskij

dna napet pergament, na katerem je bila narisana zvezda z imenom Annie.

Težko je bilo slovo, tolažila naju je obljuba, da pride Habacuc nazaj in da prinese s seboj gramofon. Da, pozabil sem še na nekaj. Med tem smo postali filmski igralci. Iz Berna je prispel kinooperater in nas filmal pri delu in pri počitku. Ob tej priliki se je vnovič pokazala švicarska mentaliteta. Obmann je izrazil željo, da bi šli z dela »en cortège« — paroma. Da bi videli kak hrup so vzdignili Welschi. »Kaj takega; to je fašistično! Mi ne bomo sodelovali! Pa še na korak ste pozabili!« so ujedali vsevprek. Ni kazalo drugega, kot da se je Obmann pred vso kolonijo opravičil, češ da ni mislil uvajati kakega fašizma, ampak da je hotel le olajšati delo operaterju. Welschi so sicer sprejeli opravičilo, a filmali so se brez orodja. Najmlajši Welsch je v samokolnici prav na čelu peljal Annie, ostali so pa divje jokali (filmsko seveda).

V največjem sožitju smo pa živeli z našimi kuharicami, kar dovolj jasno izpričuje naslednja slika.

Ko so se etape menjale, smo ostali v Dandriu le še štirje kolonisti, vse ostalo se je izmenjalo. V veliko tolažbo mi je bilo, da je ostala še Annie, ker je tako velikokrat priromal iz kuhinje kak priboljšek. Če je ostala Annie, je bilo jasno, da je ostal tudi Edi, in če je ostal Edi, sva ostala tudi midva.

Vreme se je pričelo kisati in od časa do časa je rosilo. V dolini sva že opazila prve sklonjene postave bodočih tovarišev. Nama so naložili, da spraviva te trpine pod streho. Družba je bila sicer pestra, a ne več tako kot v drugi etapi.

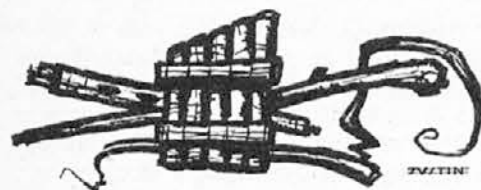
Prevladovali so švicarski Nemci. Edina svetla točka je bil Kitajec Yu (Plavač bi se pisal pri nas). Bil je drobne postave in redkih črnih las. Sam se ni mogel premagati in ga je imenoval Čang-Kaj-Šek. To ime se ga je tudi prijelo.

Druga zanimivost je bil neki Francoz, ki so mu vzdeli ime: Al Capone. Hodil je stalno v skavtski uniformi in pri sebi je imel čez dan francosko-nemški slovar, ponoči je pa imel pod

zglavjem sekuro. Vedel se je precej čudno, včasih popolnoma blazno. Nihče ni hotel z njim delati, ker je bilo prenevarno. No, pa saj je kmalu odšel, s Kitajcem! Tretji fenomen je bil italijanski Židek, ki so ga prav tisti čas pognali iz Milana. Revez ni bil vaje dela in je že prvi dan, ko sta s Pikcem nosila granitne plošče, dobil take žulje na rokah, da je ves obupan vzdihnil: Addio! bellezza! No, tudi ta ni bil dolgo pri nas. V Malvaglii je bila zopet »Festa« in Židek je odšel na zabavo. Pa je fantek pogledal pregloboko v kozarec in ko se je vračal po stezi domov, je stopil nekoliko nerodno in si zlomil nogo! Neki kolonist iz Madre si je pobil glavo, pa se je v skrbni negi našega zdravnika izlizzal. Sam, ki se je le preveč drl, je dobil angino in je obležal. Vreme se je vedno bolj in bolj kisalo, včasih je tudi lilo po ves dan. Če je bil naliv hud, smo polegavali po cantonementih in si krajšali čas s čitanjem in igranjem. V tem času sem tudi priboril Jugoslaviji internacionalno prvenstvo v ping-pongu! Pravo življenje se je pričelo šele, ko se je vrnil Habacuc z gramofonom. Seveda sva ga, njega in gramofon, z veseljem sprejela k sebi v cantonement. Peti teden najine rabote se je že bližal koncu. Rada bi šla v Lugano, pa nama vreme ni dalo. Sobota je že bila, pa je še lilo in lilo. Besna sva šla spat. Ponoči je Pikec večkrat vstal in opazoval nebo. Počasi so se že iskriili snežniki v rdečkasti luči. Sonce je vzhajalo. Pa tudi nas je že nekajkrat obiskal sneg, tako da smo morali radi jutranjega mraza preložiti začetek dela za pol ure. Zbudila sva še Habacuca in v lepem sončnem jutru smo jo mahnilo v Lugano. (Dalje prihodnjic)

KULTURA

N. A.:

Teater o splošnočloveških in splošnokulturnih pomembnostih njegovih

Mladega človeka vedno mika teater in vse, kar je z njim v zvezi. Spominjam se čisto natančno onih dni pred davnimi leti, ko so po dolgih in težkih vojnih letih spet otvorili dom naše Talije v Ljubljani. Z naravnost zgledno natančnostjo sem zasledoval vse teaterske zadeve, dnevno pregledoval gledališke plakate, vsepovsod zbiral novice o teatru, bil informiran o vsem, vse sem hotel vedeti, vedno o tem govoril, seveda tako, kakor sem stvari takrat razumel. Seveda človek raste, se razvija in zori. Njegovo duševno obzorje se širi, na vse pojave v javnem in umetniškem življenju zre drugače, zre s svojimi očmi. In tako je moje zanimanje za teater postalo drugačno. Kar pa mi je to zanimanje za teater nabralo misli, te naj vam na kratko povem. Res sem se za teater samo zasebno zanimal, ampak ker je teater institut javnega življenja kakor druga umetniška poprišča, kakor politika, sport in še marsikaj drugega, ima vsakdo, ki živi in je radi tega čuteč in misleč človek, pravico in dolžnost zavzemati in zavzeti svoje stališče do vseh problemov, ki mu jih življenje v svoji pestrosti prinaša in jih samolastno, samosvoje in samostojno reševati. V tem pogledu je zase vsak najvišja stopnja.

Virov za ta članek ni bilo kaj dosti. Za zapiške emocionalne miselnosti jih izven človeka itak ni. Stvarni podatki so povzeti iz našega dobrega prijatelja, konverzacijskega leksikona — saj zato ga imamo. Citati iz literarnih del pa so vestno prepisani iz naših prevodov.

Že vnaprej naj poudarim, da ne bo ta članek nikaka mala enciklopedija o teatru, ki bi v zgodovini, dogmatiki in v razmišljanju o bodočnosti podal vse ono, kar bi povprečnim izobražencem bilo potrebno, da o tem predmetu vedo. To morete najti v vsakem konverzacijskem leksikonu. To, kar boste čitali, so misli, stavki, ki so se mi ob razmišljanju o tem predmetu izobličili, nočejo pa biti nič več kot moji. Taki, kakor sem jih v svoji notranjosti čutil do gnane, torej oblikovanja mojega osebnega mnenja in gledanja na ta predmet.

Teater kot pojav v življenju človeštva je star, zelo star. Na vsak način starejši kot zgodovinski podatki o njem. Najpreprostejši dokaz nam nudi dejstvo, da so imeli Grki boginjo — muzo Talijo — zaščitnico teatra in teaterske umetnosti. In če pokličemo na pomoč dušeslovje, da nam pomaga razjasnjevati to vrsto človekovega udejstvovanja, nam bo ugotoviti, da izvira stremenje človekovo do teaterskega udejstvovanja v najširšem smislu te bede iz nečesa, kar znači več nego lastnost, nekaj, kar združujemo pod pojmom nepopolnosti in pod pojmom človekovega hrepenenja. Da sem konkretnější: 1. človek hoče biti več, nego li je, želi si biti drugačen, nego li je; njegov bit mu ne zadošča; potem 2. človek čuti, da dostikrat ne nastopa kot določena oseba, katera v običajnem življenju je, ampak da pri izvestnih opravilih odpadejo nekatere njegove lastnosti, ki v običajnem življenju tvorijo njegovo individualnost in da pri takih funkcijah zadobi njegova človečnost, t. j. skup duševnosti in telesne zunanosti — sestavne dele, njemu sicer tuje, a takrat njemu bistvene, ko n. pr. človek postane svečenik in žrtvuje za druge bogovom ali ko se pri tekmovanju bojuje. Življenje samo, ki je bilo naravno

le v svojih primitivnih početkih, kasneje dokaj redko, je moralo postati komplicirano, čim so posamezniki v sebi odkrili več nego samo svojo lastno osebnost. Ni dvomiti, da je lastnost teatralnosti vsakemu človeku sestaven del njegove duševnosti, in s tem je opravičena ona velika pomembnost teatra.

Psihološko razglabljanje nam tudi pove, kje nam je iskati pravire teatra. Na zgodovinska poročila se za sedaj ne oziram. Kot sem že zgoraj naznačil, šta njena telesna praznora bojne igre in religijska služba. Ne smemo si misliti, da se je javno življenje v takratni preprostosti že kaj zaznatno razdvajalo. Kajti kakor imamo takrat majhne države, majhne društvene skupnosti, tako je tudi njihova organizacija v početkih, njihove funkcije malo diferencirane. Ljudje so živeli, t. j. se živili. Razen tega se bojevali, ob srečnem izidu vojne se zahvalili neznanim božanstvom za naklonjenost. Tem bogoslužnim činom je sledila še domača produkcija vojakov; naravno je, da te produkcije niso mogle biti neme, da so jih spremljali ali s petjem, ali z žvižganjem ali ploskanjem — to je prvotna glasbena spremljava — ali pa z besedami. Prav tako je gotovo, da teh besed niso prikrojevali za vsako priliko posebej, ampak so obstojale stalne govorne oblike, dostikrat radi tajinstvenosti vzbujajoče posebno pozornost. Prav tako gre roko v roki s tem nastanek in razvijanje recitiranja, pripovedovanja junaških dogodivščin in čudežnih zgodb, ki so se razširjale s pripovedovanjem naokrog. To so bili duševni prazniki preprostih ljudi, kakor na nje brez dvoma še danes naletimo pri divjakih, ki se preko te stopnje kulture in omike še niso doslej povzdignili.

In da nadaljujem z Grki — ko pustimo ob strani vse druge neevropske narode, čeprav bi bilo glede njih raziskavanje nedvomno prav zelo zanimivo, pa bi prav tako dovedlo do istih zaključkov, kakor ugotovimo vselej, kadar gre za vseobčne človeške zadeve — pridemo s tem na zgodovinsko polje, kjer niso več na mestu miselne tvorbe, ampak kjer jih je treba vzeti v roke zgodovinska poročila. Če navežem na prejšnja izvajanja, ki jih viri potrjujejo, bom navedel dva vira za izvor teatra — in tu mi dovolite en vmesen stavek, v katerem pojasnim to besedo in kako jo rabim: bolj kot kje drugje združujejo Grki pod besedo teater zares vse, kar je s teatom v zvezi, od poslopja, oseb, del, ki so bila izvajana in do vseh orodij in priprav, pri izvajanju uporabljanih, in še eno zanimivo opazovanje, da je vsak grški dramatik napisal svoja dela s polno gotovostjo, da jih piše zares za oder, t. j. nobenih knjižnih dram ni bilo, vse so morale že zaradi tega biti uprizorjene, ker so bile napisane. Torej ta dva izvora sta bila: svečanosti v proslavo bogov in iz drugega elementa, ki je k tem proslavam naknadno pristopil, sodelovanje pesnikov. Zunanje parade ob takih prilikah so tvorile procesije in sprevodi, deloma pod vodstvom in v režiji duhovnikov, so pa kmalu zadobile še drug cilj: prirejali so jih tudi v zabavo vseh onih, ki so se zbirali k proščenju. In ko je prišlo do tega, da so nekateri ljudje poklicno predstavliali boga, zaživelii kos njegovega življenja, kakor ga slika bajeslovje, porečemo, da imamo stan igralcev. In ko ti ljudje niso govorili besedi brez priprave, mar-

več nalašč za to napisane verze, evo tu teatra, ki se zaenkrat še neokretno preriva po ozkih ulicah grških mest med strnjenimi vrstami navdušenega ljudstva.

Zlata doba grške kulture je tudi ta cep oplemenitila. V tej dobi nastajajo drame kot življenjsko delo Thespisa in prvi teatri. Kako sunkoma se je v njih dvignila in razvila ideja teatra, naj naznačijo le imena Ajshila, Sofokla in Euripida, Aristofana in Menandra, velikih teatralikov, ki so bili pesniki, glasbeniki, inscenatorji, režiserji in igralci vse v eni osebi.

Rimljani niso bili umetniki. Kar je pri njih umetnosti, je prirejena po tujih virih ali pa plod miselnih zgradb. Izjeme so redke. Njihova dela zaprepaščajo po svoji velikopoteznosti in logični doslednosti. In taki so tam, v onem udejstvovanju, ki se ji pravi umetnost. Neko izumetničenost, ki izhaja od togega duha, kratkoča in točnost, oblikovna popolnost — a dostikrat brez duha. Za teater niso storili nič, razen teatrov. Seneca je znal pisati le formalne knjižne drame, nezmožne odrskega življenja; Plautus in Terenc sta živela v čutnosti, rimski igralci so bili brezčastni. Grška sama se je pa umikala na vzhod, se zavila sama vase, v samopozabljenje.

Nova sila, krščanstvo, ni poznalo teatra. Tuj ji je bil. Izginil je. A nekaj mu je vendarle prineslo — simboliko, dnevno nekrvavo ponavljanje krvave drame na Golgoti.

Nuna Hrosvithe je v 10. stoletju pisala latinske drame, se učila ob latinskih komedio-grafih — seveda, saj grški ni znala — in ob njih zardevala sramu. Potem pa so že nastajali pasioni, prikazovanja o rojstvu božjega deteta, misteriji in alegorije moralno-etične vsebine. Vse to pod zvestim in ljubosumnim vodstvom duhovništva. Pa v komu se ne bi zbudila misel, da je baš ta čuječnost duhovnikov v Italiji obudila k življenju stare rimske glumce, ki so našli dokaj podpore med navadnim ljudstvom in razbrzdanim sholarstvom tistih dni.

Zdi se, da je k razvitku dramatike v zapadni Evropi dokaj pripomoglo spoznavanje starih grških umetnin, ki so jih zanesli v Italijo grški učenjaki — begunci po padu Carigrada. Prav nič ni dvomiti, da so se kot jako moderno čtivo brzo širili v originalnih prevodih po vsem kulturnem svetu.

Kajti zares treba konstatirati čudovit razvoj teatra. Kar je v pozni renesanci ustvaril Macchiavelli, da drugih Italijanov ne imenujem, kar so ustvarili zgodnjebaročni arhitekti, to je že teater, to je že teater modernih dni. Ob tem sunkovitem vzponu na kvišku pa je teater dosegel že svoj višek z albionskim pevcem Shakespearem.

Kaj bi še rekel preko tega imena? Preko tega imena, ki vsebuje višek vsega, kar se je kakor za večnost zgradilo v tragedijah in komedijah, v historijah, v karakternih igrah? Še to, da je bil njemu po duhu najbližji bratec Molière, eden od vzorov teatrnikov?

Saj tudi še kasneje žive teatrniki, ljudje, ki čutijo v sebi dovolj moči, da zadoste vsemu, kar teater terja, ali to niso več kakor oni, ki se na nje vzgledujejo. Manjka jim prava vera vase.

In še to bi omenil, da nas je barok obogatil v svojem vseobčnem kupičenju z novo vrsto teaterske umetnosti, z opero, ki se ji je kmalu pridružil balet. Opera se je rodila v Firenci, balet pa v Parizu. Ali o tej vrsti umetnosti na tem mestu ni prostora in časa razpravljati.

Pokorščina napram zdravstvenim zakonom je najmodernejša politika, da si zagotovimo dolgo in srečno življenje.

Dr. Pascoli

Temelj dolgemu in srečnemu življenju se postavlja že v otroški dobi.

Dr. Mokač

Gradiški:

Povratek

Tone Gruc je stal ob široki vodi z mastnimi cinki posejani. Revna drevesca ob njej so se komaj izpredla iz sanj zimskega spanja, zahlipala so in vdihavala rezki, po pretečenem dežju dišeči zrak. Iz nekaterih vej so moleli že zeleni listki, še vsi prosojni in blede, čudno zviti. Nebo, vse solzavo in vodeno, je bežalo, sonce pa, ki je bilo še brez moči, je od časa do časa pobliskavalo v velikih, čudno čistih lužah, ki so stale sredi drobno steptanega cestnega blata. Po zoprno dišeči vodi nedoločeno zelene in umazano rumene barve so hlipaje lezli majhni parniki in koncem toka utonili v svetlobi. Pokrajina se je v veselem pričakovanju režala, obsejana z zamolklo podoblačno lučjo, ki je sršela izza vodeno zastrtega neba.

Ob vodi na bregu so do kolen v blatu stali delavci in kopali. Njih trdi, robati obrazi so kljub težkemu in zoprnemu opravilu sijali. Polne pričakovanja so bile njihove duše, polna upanja njihova srca, od daleč jim je sijala luč. Vsak se je zamislil nad delom, le včasih je pretrgal krik enakomerno hrstanje lopat in šumenje vode. Od obrežja se je smejalo mesto z veselimi pozdravom. Po cesti so šume plavale kočije, drdrali avtomobili, izprehajalci, z v veselem pričakovanju umitimi obrazi, so klikali v trušč valovečega predvojnega velemesta.

Tone Gruc pa je stal negiben in top ob dolgi ograji in strmel na delavce, ki so rili v razmočeno splozko zemljo.

Rojen je bil Tone Gruc nekje daleč, komaj da je še sam vedel, kje je doma. Iz širokega hriba nad veliko, s tolstim kopastimi hribi zagrajeno ravnico, po kateri je dremaje lezla črna voda, je bil doma. Na hribu je stala bela cerkev. Spomladi so za zidom te cerkve otroci iskali prve zvončke in trobentice. Malo nižje se je vsako pomlad širok in košat grm okrasil s kiselkasto rumeno obleko, ki je privabila stotine pisanih žuželk.

Živel je tukaj do svojega dvanajstega leta; če se je ozrl na tista leta, jih je videl obsejana s sončno glorio.

Ko mu je bilo devet let, mu je umrl oče. Spominjal se ga Tone ni več, niti mu ni posvetil vesele ali pobožne misli. Na jesen dvanajstega svojega leta je šel Tone v šole. Izza bogato obloženega sadovnjaka se je svetilo rumeno in široko hišno pročelje, ko je stopil po klancu, v kamenito reber položenem. Šola pa mu je bila kmalu v največjo pokoro in nadlogo. Njegova mehka, uživanju in nasladom živeča duša, ni mogla korakati vstric z ozkosrčnimi, kratkovidnimi dušami svojih profesorjev. Poslovil se je od šole in prišel domov. Toda njegov srce je okusilo brezkončno prostost in svobodo, zato je težko vzdržal na zemlji, ki ga je oklepala.

Nekoč se je na vasi naselil mož, ki je izpolnil vse njegovo hrepenenje in vse njegove blazne bahave sanje, ki jih ni oklepjal jarem moreče omejenosti. Bil je slikar in je slikal cerkvene podobe in za gospodo cenene portrete. Ko se je Tone seznanil z njim, je tičal vse dni pri njem in ga gledal, kako je slikal. Tudi sam je včasih vzel čopič v roko in tako je njegova prekipajoča narava našla izrazilo. Nekoč pa mu je njegov učitelj rekel: »Fant, dal sem ti, kar sem ti dati mogel, to pa ni dovolj. Ti bi moral v svet, ki ti bo dal šele vse potrebno. Mislim pa, da stojimo na prelomu dveh dob in bojim se, da te ne požro vrtinci, ki bodo nastali pri viharju. Z veliko ljubeznijo pojdi na delo in na vsak način se v vsem drži narave, ki bodi vedno naša najvišja učiteljica in vodnica, kajti če se je boš držal, te valovi ne bodo požrli. Mene so! Zato pojdi, prijatelj, na pot!«

Čeprav ni popolnoma razumel te čudno zapletene učenosti, se je vseeno odpravil in šel v veliko mesto ob široki reki.

Zagostil se je v splozko veseli in prešerni tok velemestnega življenja in v globokih požirkih pil čaše življenjskih naslad in uživanja. Toda kmalu se je to življenje zagnusilo in odvrigel je njegovo grešno težo. Ostalo mu je le še kakor maček po prestanem pijančevanju. Silen gnus se ga je polotil in iskal je utešenja in pozabe v delu in učenju. Toda čutil je vsekdar, kadar je stal pred kakšnim svojim delom, neko mrzlo in hladno neobčutnost, ki je vela iz njega in ki so jo čutili tudi vsi drugi, prijatelji in zavistniki in celo — vlačuge! Nekoč, ko je eno njih slikal in ji potem pokazal delo, se je zasmejala in rekla: »To je res čudno, mnogi so me že slikali in menda vsi slabše od tebe, toda tako čudne me ni naslikal še nihče. Ta čudni kislootožni nasmeh in porog nad vsem živim in lepim. Ah, prijatelj, sebe si videl v ogledalu, svoje duše pusto dolgočasje pa si naslikal namesto mene.«

Tone ji je zamašil usta s poljubi in si mislil: »Vlačuge stvar je ljubezen in ne umetnost.« Toda besede so mu ostale napisane v srcu in neizbrisno vtisnjene. Ko je videl čudno resne in mrke obraze tovarišev, je spoznal vse. Toda njegovo hotenje ni poznalo mej, dvigalo ga je nad vse predsodke in ga tiralo skoro v blaznost. Sredi spanja se je zbuval, našel luč in šel na delo; toda obupna golota platna in velike mastne kepe barve na paleti so ga tirale v obup. Snov se ni vdala njegovemu hotenju, ostala je snov in ob brezmočnej. Legel je zopet na divan ali posteljo, toda čez nekaj časa ga je vrglo zopet pokonci, na delo. Ta silni boj materije s sproščenim, brezmejno drznim duhom, je uničeval njegove telesne sile, ki so bile njegovo breme.

Po eni takih strašnih noči, ko je gledal v obraz najhujšemu spoznanju, je stal danes ob vodi na pragu v prerorenje narave in vseh ljudi. On pa je stal v tem času tako nebogljen in pust in star, da se je gnusil samemu sebi. Nobena luč ni posijala v njegovo dušo, noben žarek. Vesel, živahen pozdrav mu je udaril na uho, da se je zdrznil.

»Kako ti gre, Tone?«

Pred njim je stalo mlado dekle, ena njegovih prijateljic.

»Niti en žarek ne posije vame, ne ena luč, in danes je toliko luči in tako svetlo je!« Čudno so blodile njegove oči. Dekle, vedro in sveže — prsi so ji krčevito plale pod bluzo, ga je začudeno pogledalo, ki je že počasi in trudno drsal ob vodi dalje. Potem pa se je obrnila, naredila šobo in utonila v šumeči množici.

Tone pa je šel počasi po pločniku in se ustavil pred veliko, bahavo okrašeno hišo, kjer je imel v prvem nadstropju stanovanje.

Ko je stopil v svetlo, s soncem preplavljeni prostor, ga je zabele. Na stojalu vstric je stala komaj z nekaj rahlimi potezami skicirana slika, tihožitje revne kompozicije. Zastrl je slapove žarkov, ki so se prešerno pršeč vsipali v sobo z zastorom, kajti njegova razbolela čustvenost ni trpela svetlobe in vesele luči. Potem je zmešal na paleti temne barve in sedel pred platno. Njegova roka se je prvič pokorila njegovi volji, duh je premagal materijo in Tone je ustvarjal do najtanjših globin prežet s tisto divno lučjo, ki je odsvit Neizrekljivega. V njegovo neznavno mračno delo je posvetila neugasljiva luč, kakor vesela in prešerna beseda v pusto, učeno družbo. Slika, prej svetla in naravna, je zažarela v skrivnostni temini, v temni svetlobi izžarevanja človeške duše in nje najglobljih bo-

lečin in zamolklih skrivnosti. Iz ploskega in vendar globokega ozadja so zažarele temne senice, silne strasti. Rože v vazi so potemnele in se potopile v uravnovešeno celoto. Konture so zbledle in postale nedoločene. Iz platna je zijala ena sama grozna izpoved in obup. To je bila prva umetnina Toneta Gruca. Iz malovažnega in brezpomembnega tihožitja je zrasla krasna globoka samoizpoved, pesem neuravnovešenega človeškega srca.

Legel je na divan in s široko razprtimi očmi strmel v strop, ki ga je poševno osvetljevala ulična svetilka. Vse njegovo bitje je bilo do skrajnosti izmučeno, čutil je silen pritisk na srce in velik naval krvi v glavo.

Tedaj je začul trkanje na vratih in šel odpirat. Pred vrati je stal njegov precej starejši prijatelj in tudi učitelj Vrbnik. Začudeno je gledal Toneta, ki je prepaden in bled slonel na podbojih.

»Kaj ti je?«

»Ah, nič, no vstopi!« se je stresel Tone. Jurij je šel naprej, odložil plašč in klobuk in se počasi in lagodno vsedel pred sliko na stojalu. Toda njegov obraz, prej še veder in vesel, se je zresnil, nemo začudenje je gledalo iz njega, in kakor strah. Sklonil je glavo, globoko naprej se je nagnil.

»Zakaj tako? Zakaj tako, Tone?«

Tone, sloneč ob oknu, se je zdrznil in ga bolestno proseče gledal.

»Tako je, in drugače biti ne more!«

Jurij je zmajal z glavo in zopet zastrmel v sliko, ki ga je vsega napolnila s svojo temno bolestnostjo.

»Tega ne razumem, in — ah, saj ni nič! Dar imaš, zakaj ne slikaš drugih reči in drugače. Piškavega oreha ne dobiš za svojo sliko, če naslikaš dobro alegorijo, ali za portret dobiš res nekaj. Sicer sem opazil tudi pri nekaterih drugih mladih ljudeh željo ustvariti nekaj novega in posebnega na prečudne načine. Toda drži se raje stare, izhojene poti, ki na njej ni jarkov in negotovih kolesnic, niti ne spolzkega in nevarnega blata. Kopiraj mnogo stare mojstre in ne poizkušaj v teh čudnih vrtinčastih vodah!«

Mirno, čisto mirno je pogledal Tone Jurija, potem je rekel:

»Slike nisem slikal zato, da bi morebiti zaslужil, ali da bi iskal v njej kake posebne nove smeri, ampak je zame le ogledalo mojega duševnega življenja in izhod iz strašne duševne more. Toda tudi vem, da to delo samostojno ne pomeni mnogo, ampak da je šele uvod v nekaj novega, kar šele pride, nekaj svežega, naravnega. Zato tudi ne bom kopiral in posnemal starih, temveč bom šel v naravo; v njene najgloblje tajne in skrivnosti hočem prodreti in piti, in piti iz čaše resnice. In sicer bom šel tja, odkoder me je prineslo lesem življenje. Na tisti široki, s sadovnjaki posejani hrib, kjer nad vasjo visoko v rebri ždi bela cerkev s pisanimi okni in z rumenim grmom in z rožami. Spodaj pa ob leni vodi črno z jarki prekopano močvirje, polno jelš, vrb in brez in sanjajočih tolmunov. Tja bom šel!«

Jurij je ždel globoko sklonjen, glavo v roke oprto. Nato se je sunkoma dvignil, oblekel plašč in rekel:

»Mogoče imaš prav, pojdi, mlad si še, za mano pa je pol življenja. Tudi jaz sem nekoč sanjal o domovini, sedaj je prepozno.« Glas mu je krhnil. Potem je hitro odšel.

Tone pa se je drugi dan odpeljal domovini in življenju nasproti. Veselo ga je pozdravila cerkev na hribu in ga tisočkrat blagoslovila.

DOPISI Z ZAVODOV SPORT

SREDNJEŠOLSKI PEVSKI NASTOP

Prirjevanje srednješolskih pevskih nastopov je prav dobra ideja. Vsako leto, tako na pomlad, se snidejo vse srednje šole na skupnem pevskem nastopu, da pokažejo, česa so se naučile, kaj znajo.

30. aprila so nastopile vse ljubljanske srednje šole in državna učiteljska šola z našo »obmejno pesmijo«. Lepo je, da mladina v tem času pokaže na ta način ljubezen do svojih bratov, ki so v nevarnosti, saj vsi vemo, kaj pomenja za Slovana pesem! Med dijaštvom je bilo za koncert precej zanimanja, malo, veliko premalo, pa je bilo starejšega občinstva.

Ni moja naloga ocenjevati glasbeno plat koncerta, za to so poklicani drugi, jaz hočem le kot kronist zabeležiti, da je mladina spoznala nevarnost in nas preko pesmi zblížala z brati z mej.

M. K.

POROČILO IZ MARIBORSKE KLAS. GIMN.

Ker sem že ravno obljubil, da vam sporočim kakšen bo konec »vladne krize JS« na našem zavodu, vam bom pa povedal. Imeli smo namen pobotati se, pa so prišle neke neumnosti vmes in tako ostane do občnega zbora okrnjeni odbor na vladi. Priredil je še tudi lepo uspeli kolesarski izlet v neznanu. Vodil ga je z vso požrtvovalnostjo tovariš Tone Jare.

Sedaj pa še nekaj splošnega o preživljanju sedanjih burnih časov. Mi živimo sredi sklepanja raznih sporazumov. Saj smo že podpisali, da prehajajo med mariborskim dijaštvom vsa trenja in se prične borba. Neka svetovnopolično orijentirana struja je bila sicer najprej proti vsakemu sporazumu, a sedaj ji je najbrž vodja dovolil, da ga sklene, ker je v naravnost ogromni večini. In tako so dali v odbor tiste, ki so prej najbolj proti kričali. Dali pa so jih v ta odbor kar pod dvojnim imenom, ker pravijo, da oni izpolnjujejo drugo. Sedaj torej sklepajo in sejejo v dobrobit jugoslovenskega naroda.

Najbolje pa bo, da poslušam besede našega profesorja, proti kateremu so pred kratkim sicer »štrajkali«. Ta nam vedno pravi, da naj pustimo pri miru punce in pa politiko in se naj »foktično« rajši brigamo za grščino in »matemotiko.«
Zdravo!

Akademija PRK na državni trgovski akademiji v Mariboru

Ker smo dobili poročilo precej pozno, ga radi pomanjkanja prostora objavljamo le v izvlečku. Prosimo vse dopisnike, da pošiljajo svoja poročila vsaj deset dni pred izidom vsake številke, ker v nasprotnem primeru ovirajo uredniško delo. Op. uredništva.

Podmladek Rdečega Križa na državni trgovski akademiji v Mariboru je priredil 2. maja ob 20. v veliki dvorani Narodnega doma lepo uspelo akademijo z izbranim sporedom. Na programu so bili pevski nastopi, enodejanka in gimnastični nastop. Za vse točke so želi nastopajoči pristržen in zaslužen aplavz. Po končanem sporedu se je nadaljeval družabni večer, ki je potekel v najboljšem razpoloženju in v zadovoljstvo vseh, tako mladih kot starih. In le prekmalu je bil konec. No, pa saj bo drugo leto spet, kar pridite!

Bor.

Važna zmaga naših lahkoatletov v Trstu

Kakor znano, je lahkoatletska reprezentanca dravske banoivne že drugič, topot precej nadmočno, porazila reprezentance Julijske krajine in sicer z rezultatom 116:103 točkam, dočim smo lanskega leta zmagali v Ljubljani z razliko ene same točke.

Ta naša zmaga je tem bolj pomembna, ker v Italiji o naši lahki atletiki le malo vedo in so jo vsled našega poraza l. 1935 v Vidmu najbrže podcenjevali. Posebno so bili Tržačani presenečeni, da so mogli naši reprezentanti doseči kljub tako zgodnji sezoni tako odlično skoraj rekordno formo, saj so mnogi postavili rezultate, ki so popolnoma blizu našim državnim rekordom, in pri tem se je videlo, da niso dali vsega iz sebe, temveč tekli često le na zmago.

Naši reprezentanti so pokazali »roge« že prvega dne, ko so izvojevali pet zmag od šest mogočih, tako da smo vodili že prvi dan z 12 točkami razlike. V nedeljo popoldne pa so prišla na vrsto nekatere naše slabe točke in Italijani so uspeli razliko sobotnih 12 točk zmanjšati na 2 točki, kar je navdalo desetisočglavo množico z upanjem na končno zmago, ki se je izražalo v glasnem navijanju, posebno pri tekih na 400 m in v stafeti 4 × 100 m. Ko pa so začeli zmagovati zopet naši tekači, se je njihovo navdušenje precej poleglo, posebno ko sta precej nepričakovano zmagala Košir na 5000 m in Kačič na 200 m. Popolnoma pa jih je minilo veselje, ko sta Goršek in Nahernik kar tako za šalo zmagala na 800 m. Posebno Nahernik je ugajal s svojim lepim, mirnim stilom, ki ga posebno odlikujejo zelo veliki koraki, dočim Goršek stilno ni tekkel preveč lepo, čemur je predvsem vzrok vožnja z avtobusom, pri kateri se je posebno njemu želodec precej prevračal.

Malo pa je le manjkalo, da ni vsega tekmovanja pokvarila stafeta 4 × 400 m. Naši prvi trije tekači so prinesli tako velik naskok, da smo mislili, da je naša zmaga sigurna. Toda Missoni je kljub velikemu naskoku, ki ga je imel Goršek, slednjega ravno v cilju ujel in speaker je takoj onznil, da je zmagala stafeta Julijske krajine, čeprav se je točno videlo in dalo celo dokazati, da je bil Goršek za širino prs pred Missonijem. Sledila je pritožba naših sodnikov, kateri so Italijani ugodili in čeprav neradi, prinjali zmago naši stafeti.

Omenil bi še, da gre velika zasluga odličnim rezultatom naših reprezentantov, poleg krasnega vremena, ki je vladalo v nedeljo popoldne, tudi odlično tekališče, ki je zelo prožno in ki se ni zmehčalo od dežja, ki je bil vso soboto popoldne in ponoči, ter celo v nedeljo opoldne do pričetka tekmojanja.

Vr—Zo.

Š A H

O pomenu šaha za mladino je napisal v hrvatski mladinski reviji »Mladost« prof. B. Pavlović zanimiv članek, ki ga prinašamo v izvlečku. V njem pravi med drugim:

»Globlje spoznavanje šaha na široko odkriva njegovo danes še površno opaženo, izredno važnost splošnega kulturnega pomena in njegovo pedagoško vrednost v vzgoji mladine in sicer baš v vzgajanju onih komponent, ki so za izgraditev pravega človeka neobhodno potrebne in ki

etično predstavljajo najvišjo stopnjo vsakega človeškega delovanja: plemenitost, viteško razumevanje borbe in ljubezen do resnične lepote.

Vzgojna vrednost šaha je nedvomna. V plemeniti in viteški šahovski borbi vlada zakonitost, ki izredno disciplinira duha. V njej je jasno izražena podrejenost začasnih človeških stremeljenj in želja onim splošnim idejam, ki grade njihovo osnovo. Kjer obstoji harmonija kot neposreden izraz stvarnosti, je trajno ostvarjanje sebičnih ciljev nemogoče.

Spoznavanje praktičnih resnic ni možno samo s sklicevanjem na logiko in z izražanjem modeliranih formul. Treba jih je spoznati v stvarnosti, toda na vzgojen način. Ne vedno v zvezi z življenjem samim, ker se često s posledicami takega spoznanja zgreši pravi cilj.

Temu namenu vzgoje pa šah ustreza naravnost dovršeno. V njem ni niti izražena neživljenjska formulacija teh resnic, niti se ne skriva v njem pogosta neusmiljenost življenja. Izgubljena partija šahovskega borca boli; boli ga spoznanje, da je doživel poraz. Toda pred njim so nove borbe. Njegove ideje bodo dozorevale, tudi on bo občutil nekoč slast zmage. Poraz v življenju pa je često konec vsake borbe.

Zato šah pripada v prvi vrsti mladini. Povsod bo zasejal njegov razvoj v širino plodonosno seme. Tal se že oprijemlje povsod, kjer tli želja po plemeniti in viteški manifestaciji ustvarjajoče volje, ki hoče borbe, razvnete in polne lepote.

Te besede prinašamo v premislek vsem onim, ki odrekajo šahu vsak globlji pomen in v njem vidijo samo zapravljanje časa.

LISTNICA UREDNIŠTVA

»Naročnica«. Pošlji naslov, da Ti pismeno odgovorim.

»Blaje«. V naslednji številki Ti bom podrobno odgovoril.

Največji slovenski pupilarnovani denarni zavod

Mestna hranilnica ljubljanska

Stanje vlog preko . din 420.000.000.—

Lastne rezerve nad . „ 26.000.000.—

Dovoljuje posojila proti vknjižbi.

Za vse obveze hranilnice jamči

Mestna občina ljubljanska

